

7°C. В умовах Криму сума ефективних температур (понад 5°C), необхідна для вступу рослини у фазу цвітіння, становить 860 — 900°C, а кількість днів з початку бубнявіння бруньок до цвітіння коливається від 50 до 80. Троянда ефіроолійна — світлолюбна рослина, яка не витримує затінення, внаслідок якого зменшуються кількість квіток і їх розміри.

Кипарис вічнозелений — однодомна вічнозелена голонасінна деревна рослина родини кипарисових, з пірамідальною або розлогою кроною, до 30 м заввишки. Батьківщина кипариса вічнозеленого — Північний Іран, Мала Азія, острови Егейського моря, Крит і Кіпр. У Криму його вирощують як декоративну рослину. В зелених насадженнях Криму кипарис вічнозелений виконує естетичну, санітарну та гігієнічну функції, збагачує повітря біологічно активними речовинами. Леткі фітонциди кипариса знезаражують повітря від шкідливих мікроорганізмів (на 40 — 56%), особливо від збудників запальних захворювань дихальних шляхів, виявляють позитивну терапевтичну дію на хворих з хронічними захворюваннями легень. Рослина віддає перевагу світлому місцерозташуванню, проте від прямих сонячних променів крону дерева краще притінити. Полив має бути рясним в літній час і більш помірним взимку. Влітку рослина потребує високої температури повітря (біля 23 — 25°C), взимку — прохолоди [2].

Отже ефіроолійні рослини — не лише цікаві з біологічної точки зору, а й з економічної. Їхня ефірна олія є сировиною для виготовлення ароматичних, мастильних, харчових та ряду інших речовин; Південний берег Криму став осередком їх акліматизації з огляду на його надзвичайно вдале географічне положення, а саме завдяки субтропічному клімату, надзвичайно сприятливому для багатьох видів ефіроолійних. Разом з науково-дослідницькою базою НБС можливе не лише дослідження рослин та вирощування їх з декоративною метою, а й еколого-економічне обґрунтування можливостей та перспектив їх промислового вирощування у даному регіоні.

Література

1. І.П. Рихлівський. Значення фенотипічної мінливості в аспекті адаптаційної здатності рослин. // Інтродукція рослин (№ 1). — 2009. — с. 11 — 20.
2. Кохно М. А., Кузнєцов С. І. Методичні рекомендації щодо добору дерев та кущів для інтродукції в Україні. — К.: Урожай, 2005. — 48 с.
3. Лебеда А. П. Этноботаника тропических и субтропических растений, интродуцированных в Украину. — К.: Академперіодика, 2005. — 52 с.
4. Сікура Й. Й., Капустян В. В. Інтродукція рослин (її значення для розвитку цивілізацій, ботанічної науки та збереження різноманіття рослинного світу). — К.: Урожай, 2003. — 315 с.

МУЛЬЧУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ДОГЛЯДУ ТА ЗБІЛЬШЕННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ПЕРЦЮ СОЛОДКОГО

Воронцова С.С., Оніпко В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Мульчування — це ефективний агротехнічний прийом для догляду за посівами та збільшенням врожаю. Суть його полягає в тому, що поверхню ґрунту накривають доступним матеріалом (тирсою, соломною, папером, плівкою, дрібними камінчиками, ганчір'ям, листям, торфом, гноєм, шийками, лузгою насіння соняшнику тощо) суцільно або в міжряддях [4]. Але багато овочівників недооцінюють доцільність мульчування. У чому ж полягає важливість і корисність даного заходу?

Ураховуючи зазначені аргументи необхідно визначити переваги та аг-

ротехнічне значення мульчування.

По-перше, мульча з перегниваючих елементів служить продуктом живлення для рослин протягом усього вегетаційного періоду. Іншими словами, це тривале підживлення, яке надходить поступово і тривалий час, причому без додаткових зусиль [3]. Знаючи особливості розвитку тих чи інших рослин, можна підібрати для кожного з них оптимальний тип мульчі.

По-друге, мульча допомагає контролювати стан забур'яненості. Такі матеріали, як плівка, картон, ганчір'я дозволяють позбутися від злісних багаторічних бур'янів, таких як пірій, осот та інші [2]. Якщо під рослини покласти густим шаром щойно виполоті бур'яни, це дозволить покращити фітосанітарний стан агроценозу та допомогти ґрунту, забезпечити збереження вологості тим самим створити сприятливе середовище для росту та розвитку культури.

По-третє, мульча дозволяє відмовитися від глибокого обробітку ґрунту, що є особливо корисним на добре оструктурених та незасмічених шкюдочинними бур'янами ґрунтах. Зайвий обробіток порушує структуру ґрунту, знижує її пористість, які утворюються при гнитті рослинних залишків, що призводить до порушення підземного дихання кореневої системи рослин. Особливо цінним означений агрозахід є на задернених та забур'янених ділянках. Використання товстого шару мульчі впродовж року дозволить перетворити її на повноцінно родючий агроценоз.

По-четверте, використання мульчі дозволяє зменшити норму поливу рослин та постійне розпушування ґрунту навіть у спекотне й сухе літо [5]. Відомо, що після дощу і рясного поливу необхідно проводити міжрядний обробіток, який змінює коренева дихання рослин і надходження вологості до кореневої системи.

По-п'яте, мульча захищає рослини і плоди від поширення шкідливих організмів, які викликають захворювання рослин після контакту з ґрунтом.

На підставі зазначеного можна переконатися в тому, що мульча не тільки корисна, але і багато в чому просто необхідна в господарствах різних форм власності. Вона полегшує працю землеробам, допомагає рослинам перенести несприятливі періоди вегетації (наприклад, посуху), допомагає боротися з хворобами, тим самим збільшує вегетаційний період рослин, скорочує кількість поливів, зводить майже до нуля міжрядний обробіток і підгортання [1]. При цьому покращуються всі фактори життя культури, що позитивно впливає на якість і кількість врожаю.

Застосування пластикових плівок для мульчування з метою одержання більш раннього і високого врожаю має усе більше послідовників [2]. Даний метод добре зарекомендував себе для таких теплолюбних овочів як перець та томати.

Враховуючи означені аргументи нами в м. Карлівка було проведено дослідження по вивченню впливу мульчування на органогенез перцю солодко-го.

У досліді в якості мульчі використовувалася солом'яна січка, яка закладалася шаром 5 см, та темна плівка, в якій вирізали хрестоподібні отвори для висадження розсади перцю. Проводили спостереження за ростом та розвитком.

Вплив даних умов на ріст та розвиток зображений у таблицях 1 та 2.

Таблиця 1

Вплив мульчування на органогенез перцю солодко-го

Варіант	Настання фаз розвитку рослин по сортах, дні					
	Богатир			Золота Тамара		
	зав'язуванн я плодів	технічна стиг- лість	біологіч- на стиг- лість	зав'язуванн я плодів	технічна стиг- лість	біологіч- на стиг- лість,
контроль	80	122	143	67	101	140

со-лом'яна січка	72	110	132	60	92	130
темна плівка	71	108	130	59	90	127

Дані таблиці 1 дозволяють відмітити, що використання такого заходу як мульчування має позитивний вплив на розвиток та ріст перцю солодкого. Так застосування мульчі з солом'яної січки прискорювало процес утворення зав'язі у рослині на 12 днів для сорту Богатир та на 7 днів для сорту Золота Тамара, у порівнянні з контролем. При використанні темної плівки відповідно на — 11 днів для сорту Богатир та 8 днів для сорту Золота Тамара.

У подальшому, при визначенні технічної та біологічної стиглості, встановлено, що у варіанті із застосуванням солом'яної січки технічна стиглість у рослин сорту Богатир відмічена на 14 днів раніше, біологічна на 9 днів, та відповідно у сорту Золота Тамара технічна стиглість на 9 днів раніше, біологічна — на 10 днів у порівнянні до контролю.

У варіанті, де застосувалася темна плівка фаза технічної стиглості сорту Богатир настала на 9 днів раніше, для сорту Золота Тамара — на 11 днів; біологічна стиглість сортів Богатир та Золота Тамара — на 13 днів раніше у порівнянні до контролю.

Таблиця 2

Вплив мульчування на врожайність сортів перцю солодкого (середнє за роки дослідження)

Варіант	Богатир				Золота Тамара			% до контролю
	маса плоду, г	кількість плодів з куща, шт.	урожайність, кг/м ²	% до контролю	маса плоду, г	кількість плодів з куща, шт.	урожайність кг/м ²	
контроль	110,3	11	4,5	-	129,8	9	4,7	-
солом'яна січка	129,7	9	5,2	+16	160,3	8	5,5	+17
темна плівка	135,4	9	5,5	+22	164,8	7	5,6	+19

Аналіз даної таблиці вказує на те, що застосування мульчування при вирощуванні перцю солодкого істотно підвищує його врожайність. Так використання мульчі із солом'яної січки вплинуло на показники середньої маси одного плоду та врожайності. У середньому маса плоду у сорту Богатир збільшилася на 19,7 г; та врожайність на 0.7кг\м² (16%). При використанні даної мульчі для сорту Золота Тамара маса плоду збільшилася на 30,5г, врожайність — на 0.8кг\м² (17%) — відповідно до контролю.

Після застосування мульчі з темної плівки для сорту Богатир маса плоду збільшилась на 25,1г, врожайність з 1м² — на 1.0 кг\м²(22%), для сорту Золотота Тамара маса плоду збільшилась на 35г, врожайність — 0.9 кг\м² (19%) відповідно до контролю.

Слід зазначити, що мульчування також позначилося на кількості плодів, що утворилися на кущі. Ці дані мають від'ємний показник. Для сорту Богатир він становить 3 шт. з куща відповідно до контролю, для Золотої Тамари при застосуванні солом'яної січки — 1шт., темної плівки — 2шт. у відповідності до контролю. Цей результат можна пояснити тим, що мульчування збільшує масу та врожайність плодів, чим автоматично зменшує їх кількість на одному кущі.

Проведені дослідження переконують, що застосування мульчування при вирощуванні перцю солодкого впливає на органогенез та формування врожаю. При вирощуванні сортів Богатир та Золота Тамара більш ефективним виявилось застосування чорної плівки, що дозволило підвищити врожай на

21 відсоток, тоді як застосування солом'яної січки лише на 16 відсотків у порівнянні до контролю. Отже, враховуючи зазначені аргументи можна констатувати, що мульчування є ефективним прийомом при вирощуванні перцю солодкого в умовах м. Карлівка.

Література

1. Андреев В.М. Практикум по овощеводству / В. М. Андреев, В. М. Маркова. — М.: Колос, 1981. — 305 с.
2. Андреева Р.А. Справочник по овощеводству / В. И. Алексашин, А. В. Алпатьев, Р. А. Андреева. — Л. : Колос, 1982. — 475 с.
3. Сергиенко Ю. В. Новейшая энциклопедия умного огородника и цветовода / Ю. В. Сергиенко, А. С. Кружилин. — М. : РИПОЛ классик, 2008. — 340 с.
4. Цветкова М. В. 1000 полезных советов для сада и огорода / М. И. Цветкова. — Х.: Клуб семейного досуга, 2010. — 390 с.
5. Шишкевич С. Г. Вітамінні рослини / С. Г. Шишкевич, Л. М. Шульгіна. — К. : Урожай, 1973. — 230 с.

ДЕКОРАТИВНІ ЯКОСТІ ГОЛОНАСІННОЇ ДЕНДРОФЛОРИ БОТАНІЧНОГО САДУ ПОЛТАВСЬКОГО ПЕДУНІВЕРСИТЕТУ

Ганіч Д.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Актуальність теми. Інтродукція та культивування голонасінних пов'язані з низкою цінних декоративних властивостей цієї групи рослин, їх участю у формуванні ландшафтів та композицій, особливо старовинних парків і садів та декоративним ефектом голонасінних в цілому. Тому випробування і введення в культуру нових перспективних видів голонасінних рослин, узагальнення наявного досвіду інтродукційної діяльності в специфічних умовах антропогенних ландшафтів має винятково важливе значення у вирішенні актуальних проблем сьогодення — оптимізації життєвого середовища населення, збагачення видової різноманітності та підвищення продуктивності дендрофлори регіону і разом з цим — її охорони [1].

Виклад основного матеріалу. До декоративних якостей деревних рослин належать життєві форми, розміри рослин, форма та розміри крони, форма, будова, колір і тривалість життя хвої (листя), форма, будова, колір і тривалість цвітіння квіток та суцвіть, форма стовбура й текстура кори. Ці декоративні якості мінливі, динамічні й відіграють важливу роль у садово-парковому будівництві [3].

Порівняно з іншими хвойними породами *Pinus sylvestris* має ряд переваг декоративності. За кольором хвої виділено дві форми: із світло-зеленою і темно-зеленою хвоєю. За довжиною хвоїнок (коротко-, середньо- і довгохвойна), і переважає середньохвойна. Хвоя, її колір, форма і величина мають першочергове значення у формуванні загального декоративного ландшафту. Колір хвоїнок у *Pinus sylvestris* має велику гаму відтінків — від світлого до темно-зеленого [2].

Декоративні якості стовбурів *Pinus sylvestris* найрельєфніше виступають в осінньо-зимовий і ранньовесняний періоди, коли листопадні дерева і чагарники стоять без листя. За характером будови кірки є із пластинчастою неглибокотріщинуватою, пластинчастою глибокотріщинуватою і лускатою кіркою. У дерев із лускатою кіркою очищення стовбурів від сучків краще, ніж у глибокотріщинуватих форм *Pinus*. У зазначені періоди року інші кольори у ландшафтах майже відсутні і малюнок стовбурів є єдиним елементом, який збагачує пейзаж.